

AUKRUST vs. TORSETER

Morensalen, Trysil folkebibliotek
07.04.21 - 12.05.21

I 2020 inviterte Huset Aukrust Kunstbanken til samarbeid om 100-årsjubileumet for Kjell Aukrusts fødsel, og resultatet er denne vandreutstillinga. Kunstbanken har koblet Kjell Aukrust (1920–2002) opp mot Øyvind Torseter (1972). Møtene mellom de respektive kunstneres karakterer og motiver gir nye koblinger og nye historier. Torseters surrealistiske melankoli går i dialog med Aukrusts lune, men skarpsindige humor. Utstillinga består av nær 50 arbeider og objekter, og omfatter malerier, tegninger, monotypier, akvareller, bøker og skissebøker.

Kjell Aukrust fra Alvdal er kjent for mange generasjoner. Dagens barn og unge kjenner kanskje best de animerte utgavene av Solan, Ludvig, Reodor Felgen og de andre fra Flåklypa, enten det er fra den originale *Flåklypa*-filmen fra 1975, eller fra de nyere filmene *Jul i Flåklypa*, *Herfra til Flåklypa* og *Månelyst i Flåklypa*. Foreldre- og besteforeldregenerasjonene har gjerne lest en eller flere av de ca. 35 bøkene Aukrust har gitt ut, og blant disse er bøkene om Simen, Bonden og Bror min (1958-1960) populære, også for nye og yngre lesere. I denne utstillinga er også kunstmaleren Kjell Aukrust representert, gjennom kjente og mindre kjente motiver i et bredt spenn av teknikker og uttrykk.

Øyvind Torseter fra Stange bor og arbeider i Oslo. Han er, som Kjell Aukrust var, kunstner, illustratør og forfatter. Bøkene hans er oversatt til mange språk. I likhet med Aukrust skaper Torseter egne univers, med figurer som gjerne er en blanding av menneske og dyr. Elefantmannen og Mulegutten er blant de mest kjente, som opptrer i flere bøker. Torseter har gitt ut 11 bildebøker alene. Bøkene sorteres gjerne under barnebøker, men har en dypde og poesi som verdsettes av lesere i alle aldre. I samarbeid med andre forfattere har han illustrert 22 bøker I tillegg har han gjort mer enn 30 bokomslag til skjønnlitterære utgivelser. Som kunstner har han så langt utført ni kunstprosjekter til skoler og sykehus, og har hatt en

rekke separatutstillinger, blant annet i Kunstbanken. Til tross for de mange prisene han har blitt tildelt, er Øyvind Torseter fremdeles like ydmyk, og like nysgjerrig på hva hans mange karakterer og figurer vil finne på i neste bilde.

AUKRUST vs. TORSETER

Utstillinga er bygget opp av grupper og sammenstillinger, og utvalget består av kjente og mindre kjente motiver, i et bredt spenn av teknikker og uttrykk. *Oppfinnelser og vitenskap*, *Sittende situasjoner* og *Søvn og hvile* er temaer for noen av sammenstillingene. I en liten samling *Rampestreker* ser vi Aukrust sine ganske troskyldige og godhjerta smågutter, sammen med Torseter sine – som ser ut til å være noe mer utspekulerte og ondskapsfulle...

Kjell Aukrust og Øyvind Torseters figurer er produkter av kunstnerisk skaperglede og uttrykksbehov. De mange fantasiskapte vesenene er ikke så enkle å artsbestemme: Elefantmannen, Muleguttene, Solan og Ludvig; er de dyriske mennesker, eller menneskelige dyr? I mange eventyr besjeles dyr, man tillegger f.eks. en bjørn menneskelige egenskaper. Hos Aukrust og Torseter er imidlertid karakterene ofte *både/og*, heller enn *enten/eller*.

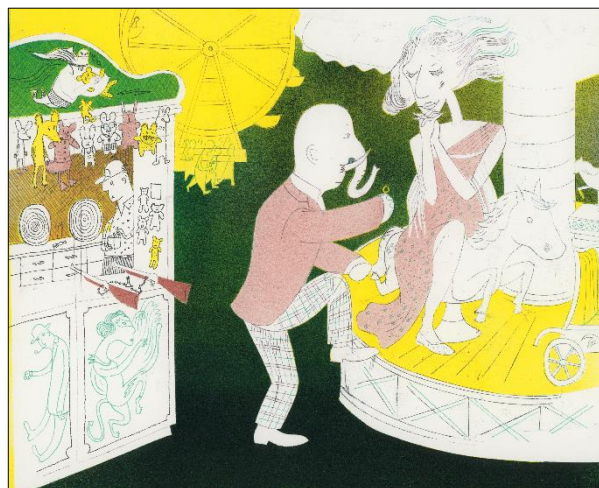
I Solan, Ludvig og Emanuel Desperado så vel som Gurin med reverompa har Aukrust skapt skikkelser som er tillagt menneskelige trekk og egenskaper, selv om de strengt tatt er dyr – og nisser! Det er en kjent sak at Solan og Ludvig representerte hver sin side av Kjell Aukrusts personlighet, og at både han og kona Kari forholdt seg til dem som levende vesener. I følge Kjell Aukrust huserte de i klesskapet på soverommet, men de satt gjerne til bords med Kari og Kjell, og de fikk presanger til jul.

Gjennom Muleguttene formidler Torseter sin egen vri på kjente historier og eventyr. Muleguttene har en litt ubestemmelig menneskelignende anatomi, og en stor mule – som navnet tilsier. Han er nok også rett som det er Torseters alter ego. Boka *Muleguttene* er en finurlig vri på eventyret hvor kongen har sendt ut seks av sine sju sønner for å finne seg passende prinsesser. Sønnene kommer ikke tilbake og Muleguttene insisterer på å finne ut hva som har skjedd med dem. I boka *Mulysses – Muleguttene drar til sjøs* er Torseter inspirert av både gresk mytologi og James

Joyces *Ulysses*, men som leser er man slett ikke avhengig av å kjenne disse referansene. Muleguttens reise er spennende, morsom og rørende uansett. Den sjette boka om Mulegutt, *Mulanosaurus Rex*, kommer i januar 2021. Bøkene anbefales både for barn og voksne.

I utstillinga kan man blant annet finne Mulegutt representert ved et tallrikt utvalg av hans nære slektninger i full aktivitet *Inni hodet (Palmera)* og i *Fotarbeidere*. Torseter har et eget land som heter Republique de Palmera. Elefantmannen er en av innbyggerne her, og i flere av arbeidene viser Torseter observasjoner fra dette landet. De fleste ble laget på Republique de Palmeras konsulat ved Carl Berner i Oslo – dvs. på Torseters atelier. Selve landet befinner seg i hodet til kunstneren.

Elefantmannen går på to menneskelige føtter, mens armene ender som butte elefantføtter. Små menneskeører, sammen med støttenner og snabel, skaper en passe absurd blanding av menneske og dyr. Ikke desto mindre framstår han som troverdig, og en skikkelse vi kan kjenne oss igjen i når vi betrakter hans tilværelse i bildene. Han vil så mye, men er til tider en smule ubehjelpelig på grunn av sine medfødte trekk – slik vi jo alle kan være iblant.

De to kunstnerne har hver sin karakteristiske strek, men også noen felles trekk i arbeidsmetoder. I flere av Aukrusts originalarbeider, kan vi se at han freidig klippet hoder og figurer ut av ferdige tegninger, og limte dem inn i nye. Han betraktet nok sitt etter hvert enorme lager av tegninger, illustrasjoner og skisser som et materiale som kunne brukes etter behov.

Slik Aukrust gjorde det, forholder Torseter seg fritt til eget arbeid. Hvis han vil fortelle en ny eller utvidet historie, klipper og limer og jobber han gjerne videre på et bilde som var «ferdig» for flere år siden. Når han skal i gang med et helt nytt arbeid, vil han helst slippe omveien rundt «skrekken for det hvite arket» - *hvor og hvordan skal jeg begynne?* Så han setter han gjerne et fingermerke eller et tilfeldig valgt stempelavtrykk vilkårlig på arket. Ut fra dette vokser så motivet og handlingen fram, og han blir selv stadig overrasket over hvilke historier og karakterer som kommer til syne.

Torseter blander ofte mange teknikker i samme bilde: Penn og blekk, valset akrylfarge, pastell, oljestift, og viskelærstempel. I de senere årene har han også jobbet litt med grafikk, som silketrykket *Fotarbeidere* er et eksempel på.

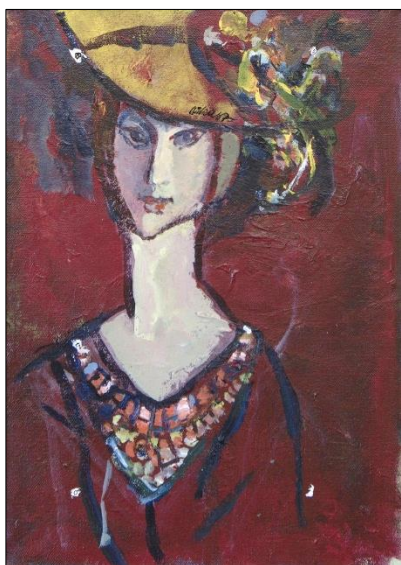
MALEREN KJELL AUKRUST

Det er nok som tegner og forfatter Kjell Aukrust er mest kjent, men det var maler han ønsket å bli. Et møte med maleren Henrik Sørensen fikk stor betydning. Min ven *Kjell Aukrust er eller skal bli maler. Går på malerskole. Slip ham ind.* Dette skrev Sørensen i mai 1936, til Statens håndverks- og kunstindustriskole i Oslo. Foruten Aukrusts åpenbare talent, kan brevet ha

bidratt til at han som 16-åring kom inn på kunstsolen, som den yngste til da. Henrik Sørensen ble også en av Aukrusts læremestre sammen med bl.a. og Per Krohg.

Ved siden av utallige oppdrag som illustratør og skribent, og utgivelse av en rekke illustrerte bøker, fortsatte Kjell Aukrust gjennom hele livet å male akvareller og oljemalerier. Som så mange malere, var Aukrust opptatt av å formidle lyset og fargene i sine bilder. At han var rød-grønn fargeblind er nesten vanskelig å tro.

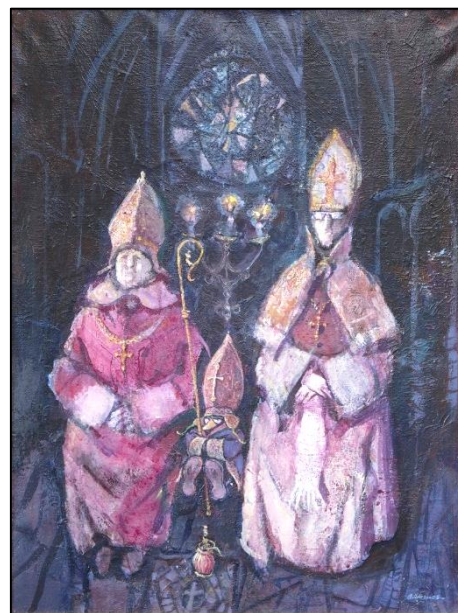
Maleren Aukrust la ingen begrensninger på seg selv, verken stil- eller motivmessig. I mange arbeider ser man spor etter fransk impresjonisme og tysk ekspresjonisme. I tillegg til nikk til Matisse, Gauguin og Cézanne, kan man se innflytelsen fra norske malere som Kai Fjell og Edvard Munch.

Mannsdominansen er tydelig i Aukrusts litteratur og illustrasjoner. I maleriene er kvinnen oftere representert, i form av (navnløse) skikkelser i hel- eller halvfigur, så vel som portretter malt i en rekke ulike teknikker.

Blant Aukrusts malte bilder finnes skagenlandskap og italienske landsbyer i akvarell. Dessuten naturalistiske norske landskaper og abstraherte naturmotiver i djerpe fargekomposisjoner malt i olje. En rekke stiliserte sakrale motiver i blandede teknikker utgjør en egen samling i samlingen. I tillegg finnes akvareller og oljemalerier hvor Solan og Ludvig i ulike situasjoner er motivet.

Motivet *De tre kardinaler* er vist både som pennetegning og maleri, her i form av en reproduksjon. Den malte versjonen sier mye om Aukrust; dette er et skikkelig *maleri*, gjennomarbeidet og velkomponert. Stilmessig er det i slekt med de sakrale motivene hans, i en lett stilisert naturalisme. Med største selvfølgelighet står Solan der i midten. Ikke er han dukke, og ikke er han tegneseriefigur - han er Solan; portrettert med samme humoristiske seriøsitet som de to andre kardinalene.

Alle arbeider i hvit ramme er laget av Øyvind Torseter. De øvrige er av Kjell Aukrust. Kun arbeider oppgitt med pris i verkslista er til salgs. Monotypier og tegninger av Øyvind Torseter leveres kjøper etter at vandretstillinga er avsluttet. Grafikk av Øyvind Torseter leveres løpende. Huset Aukrust selger flotte reproduksjoner av mange av Kjell Aukrusts motiver. Se deres nettbutikk på www.aukrust.no - eller ta turen til Alvdal ☺